

РЕЦЕНЗИЯ

От: **доц. д-р Момчил Бориславов Анто**
Стопанска академия „Димитър А. Ценов“, Свищов
Научна специалност: „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (контрол)“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (финансов контрол)“ в УНСС.

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповеди №210/27.01.2025 г. и №272/03.02.2025 г. на Ректора на УНСС.

Автор на дисертационния труд: **Георги Тодоров Мардов**
Тема на дисертационния труд: **Корпоративен контрол върху верижния процес на доставки (Supply Chain Control)**

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра „Финансов контрол“, Финансово-счетоводен факултет на УНСС по научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (финансов контрол)“ съгласно Заповед на Зам.-ректора по НИД на УНСС №505/17.03.2016 г. Обучението е осъществено в задочна форма през периода 17.03.2016 г. – 28.03.2023 г.

Докторантът Георги Тодоров Мардов получава средното си образование в Природо-математическата гимназия „Яне Сандански“ в гр. Гоце Делчев. В периода 2008 – 2013 г. завършва бакалавърска и магистърска степен по специалност „Финансов контрол“ в катедра „Финансов контрол“ към Университета за национално и световно стопанство, а от 2016 г. е зачислен като задочен докторант в същата катедра.

Докторантът не е заемал академични и други длъжности до момента (вкл. длъжности извън ВУ или научна организация).

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният от докторанта дисертационен труд, е разработен в обем от 162 страници и се състои от въведение, три глави, заключение, списък с използвана литература и използвани абривиатури. В изложението са приложени 40 графики и 1 таблица. Използвани са 164 на брой литературни източници, от които 27 са на български език и 137 на английски език. Разработката е в **достатъчен обем** за научно изследване като се осигурява изчерпателност и завършеност на поставените проблеми за дискутиране. Тя е балансирана в структурно отношение, като акцентът е поставен на втора и трета глава. Авторът е положил усилия да идентифицира и изследва прилагането на конкретни насоки в корпоративния контрол върху веригите за доставки и на тази база предлага теоретичен модел за неговото приложение.

В **Глава първа** на дисертацията са разгледани широк набор от дефиниции за „веригата на доставки“, което допринася за изграждането на цялостна представа за нейната същност и специфични особености. Веригата на доставки е представена и през призмата на цялостен процес (верижен процес на доставки) или съвкупност от процеси (снабдяване, производство, логистика, продажби, маркетинг), като всеки един от тях е разгледан поотделно.

Глава втора е посветена на теорията за управлението и контрола и неговите подвидове – корпоративен и управленски контрол. При разглеждането на теорията за корпоративния и управленския контрол, с помощта на методите на сравнението и обобщението, са очертани и синтезирани сходствата и различията във вижданията на редица специалисти в областта. В тази част на дисертацията са представени характерните особености на различните типове управленски контролни системи във веригата на доставки. Разгледани са също и присъщите на веригата на доставки видове риск.

В **Глава трета** се съдържа разработеният теоретичен модел за упражняване на ефективен и ефикасен корпоративен контрол върху верижния процес на доставки, който се състои от шест елемента. Елементите на модела са съобразени с характерните особеностите на всеки един от процесите от веригата на доставки и специфичността на различните видове корпоративен управленски контрол, като всеки един от тях е представен поотделно.

Към всяка от представените три глави, както и в **заклучителната част** на дисертацията са систематизирани основните изводи, до които авторът стига в рамките на научното изследване.

Горното ми дава основание да заключа, че дисертацията покрива изискванията за обем, структура и стил на разработка с подобен характер и може да се определи като завършен научен продукт с необходимото качество.

• *Оценка за: актуалност на темата; целта; задачите; обекта; предмета; основната теза на дисертационния труд*

Актуалността и значимостта на изследването произтичат от факта, че веригите на доставки (Supply Chains) са неизменна част от всяка икономическа система. Широката им приложимост извежда на преден план нуждата да бъде изследвана теорията за тяхната същност, особености, контрол и управление. В дисертационния труд тя се разглежда в два аспекта – теоретичен и практико-приложен. В теоретичен аспект авторът разсъждава върху липсата на единство в научните среди относно дефиницията за веригата на доставки и управленския контрол върху нея. В практико-приложен аспект, актуалността на изследването се определя от множеството проблеми и предизвикателства, пред които са изправени веригите на доставки след пандемията от COVID-19. Актуалността на темата се обуславя и от факта, че въпреки големия брой научни изследвания и публикации в областта на управлението на веригата на доставки, много малка част от тях обръщат по-специално внимание на контролната функция като важен елемент на управлението.

Целта на изследването е да бъде разработен теоретичен модел за осъществяване на ефективен и ефикасен корпоративен контрол върху верижния процес на доставки, който да предполага практическа приложимост.

Горната цел се постига с изпълнението на следните **основни задачи**:

1. Изследват се съвременните теоретични постижения в областта на веригата на доставки ;
2. Изследва се областта на веригата на доставки като цялостен процес и функционалността на всеки един от елементите (етапите) на цялостния процес;
3. Изследват се приложимите достижения на теорията за управлението и контрола и неговите подвидове – корпоративен и управленски контрол;
4. Изследват се съществуващите типове системи за управленски контрол върху веригата на доставки;
5. Изследват се присъщите видове риск, касаещи функционирането на веригата на доставки;

6. Изследват се възможността за създаване на теоретичен модел за корпоративен управленски контрол върху веригата на доставки, през призмата на трите аспекта (институционален, функционален и инструментален) на системата за управленски контрол;

7. Изследват се предимствата и практическата приложимост на модела, който може да бъде създаден.

Обект на изследването в дисертационния труд е корпоративният управленски контрол (управленският контрол от страна на мениджмънта на корпорациите) върху корпоративната верига на доставки или, накратко, върху верижния процес на доставки.

Предмет на изследването в дисертационния труд са управленските контролни системи във веригите на доставки и техните аспекти - институционален, функционален и инструментален.

- *Използвана научна литература (оценка на осведомеността на дисертанта по проблематиката, разглеждана в дисертационния труд).*

В уводната част на изследването авторът е обърнал внимание на степента на разработване на избраната от него тема, като акцентира на това, че тя е предмет на разработване от редица автори на национално и международно равнище. Значителна част от тези литературни източници са използвани от автора като база за неговите разсъждения, подложени са на научен анализ и подкрепа на неговите виждания по темата. Все пак докторантът посочва, че много малка част от тях обръщат специално внимание на контролната функция като важен елемент на управлението на веригите за доставки, което уместно се използва за аргументиране актуалността на избраната от него проблематика.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

- *Акцентира се върху основните научни и/или научно-приложни резултати, постигнати в дисертационния труд*

В хода на изследването е постигнато потвърждаване на заложената основна изследователската теза, а именно че може да бъде изграден теоретичен модел, с практическа приложимост, за упражняване на корпоративен контрол върху верижния процес на доставки въз основа на трите аспекта на системата за управленски контрол: функционален, институционален и инструментален.

Потвърдена е първата заложена от автора работна хипотеза, че съществува обективна потребност от изследване на теорията, посветена на верижния процес на доставки и изграждане на модел за ефективен и

ефикасен корпоративен управленски контрол върху верижния процес на доставки, който да предполага практическа приложимост.

Втората работна хипотеза също е потвърдена, която е в пряка връзка и с основната теза, а именно че може да бъде изграден теоретичен модел за упражняване на корпоративен управленски контрол, въз основа на трите аспекта (институционален, функционален и инструментален) на системата за управленски контрол.

- *Обръща се внимание на използваната методология*

При извършване на научното изследване са използвани следните методи:

Метод на анализа - използван е при декомпозирането на веригата на доставки на процеси (производство, логистика и други) и при разделянето на теоретичния модел за корпоративен контрол на съставните му елементи.

Метод на синтеза - изразява се в мисловен процес на възстановяване на цялото (теоретичен модел за корпоративен контрол върху верижния процес на доставки) чрез обединяване на неговите отделни елементи.

Метод на експертната оценка - намира отражение в експертното разглеждане на изследваните процеси във веригата на доставки и използването на личен професионален (експертен) опит при избора на инструменти за контрол върху тях.

Метод на обобщението - намира израз в извеждането (обобщаването) на заключения от разглежданите и анализирани една или повече теории или дефиниции.

Метод на сравнението – използван е при теоретичния анализ на термина „верига на доставки“ и при отчитане на разликите във вижданията на различните автори.

Горните методи могат да се приемат като достатъчни и подходящи за изпълнение на поставените в дисертационния труд цели и задачи.

- *Дава се оценка на изпълнението на поставените задачи и постигането на целта на дисертационния труд.*

В своето изследване дисертантът е изпълнил поставените цел, подцели и задачи, които са дефинирани в уводната част на дисертационния труд:

- в Глава първа на дисертационния труд са решени първа и втора задача;

- в Глава втора на дисертационния труд са решени трета, четвърта и пета задача;

- в Глава трета са решени шеста и седма задача.

В хода на изследването са потвърдени и заложените от автора две работни хипотези, което позволява и постигане на дефинираната от него цел и основна теза на труда.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

- *Оценка за приносите, посочени от дисертанта*

Изразените претенции на автора за приноси в дисертационния труд по мое мнение са реални, допълват и развиват теорията и практиката, което позволява те да се квалифицират приоритетно като такива с научно-приложен характер. Те могат да представляват интерес за експертите, занимаващи се с управление на веригите за доставки, както и да бъдат използвани в процеса по обучение на бъдещи специалисти в тази област.

- *Акцентираща се върху основните научни и/или научно-приложни приноси в дисертационния труд.*

Според автора на дисертационния труд, научните приноси от изследването са следните:

- Използван е нов подход при разглеждането на корпоративния контрол, който в настоящето изследване се разглежда като корпоративен управленски контрол;
- Предложено е разнообразие от контролни инструменти, сред които има широк набор от контролни показатели (показатели за ефективност и ефикасност);
- Дефиниран е теоретичен модел с практическа приложимост за упражняване на ефективен и ефикасен корпоративен управленски контрол, като при неговото описание са предоставени и практически насоки за неговото използване.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

- *Посочват се публикациите*

Дисертантът е представил четири публикации, които са авторски, и са свързани с темата на дисертационния труд:

1. Научен доклад на тема „**Верига за доставки - същност, контрол и управление**“, участие в конференция „Проблеми в теорията и практиката на контрола през втория програмен период 2014 - 2020“, организирана от катедра „Финансов контрол“ към УНСС, 2016 г.

Публикуван в Сборник статии – София, Издателски комплекс - УНСС, 2017, стр. 193 – 202, ISBN 978-954-644-956-6

2. Научен доклад на тема **„Предизвикателства пред съвременната верига за доставки“**, участие в „Четиринадесета международна научна конференция на младите учени“, организирана от УНСС, 2018 г. Публикуван в Сборник с доклади, Издателство на ВУЗФ, 2020, стр. 683 – 692, ISBN: 978-954-8590-68-6

3. Научен доклад на тема **„Видове риск във веригата за доставки“**, участие в конференция „Стратегически насоки в развитието на контролните институции в България“, организирана от катедра „Финансов контрол“ към УНСС, 2019 г. Публикуван в Сборник с доклади, Академично издателство – УНСС, 2020, стр. 130 – 137, ISBN 978-619-232-277-9

4. Научен доклад на тема **„Веригата за доставки и риска от измами в нея“**, участие в първа научна и бизнес конференция по логистика и управление на веригата на доставките „Знанието по логистика и управление на веригата на доставките в България: образование, бизнес, наука“, организирана от катедра „Логистика и вериги на доставките“ УНСС, 2019 г. Публикуван в Сборник, Издателски комплекс – УНСС, 2019, стр. 263-269, ISBN 978-619-232-240-3

- *Дава се оценка на степента на разпространение на получените резултати в научната литература.*

От предоставения списък на публикациите се вижда, че дисертантът покрива минималните национални изисквания от 30 точки по този критерий за придобиване на ОНС „доктор“ съгласно предписанията на ППЗРАС в Р България. Всички публикации са свързани с темата на дисертацията и това потвърждава, че резултатите от научните изследвания на Георги Мардов са намерили изискуемата от ЗРАС публичност в специализираната научна литература.

6. Оценка на автореферата

- *Дава се оценка на коректността и степента на отразяване на съдържанието на дисертационния труд в автореферата.*

Приложеният към дисертацията автореферат е разработен в обем от 46 страници и е структуриран подходящо. В него коректно е отразено съдържанието на дисертационния труд, като са очертани важните моменти от представената работа и постигнатите резултати от извършената от дисертанта изследователска дейност.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Без да омаловажавам постигнатото от автора в дисертационния труд и признавайки правото му на собствена интерпретация на разглежданата проблематика, бих си позволил да направя следните колегиални бележки:

- В Глава първа авторът разглежда термините „верига на доставки“ и „верига на стойността“, но не е добре аргументирано защо ги подлага на научен анализ и съпоставка. В теорията и практиката те са ясно разграничени и няма значима полемика по отношение на тяхната същност, заключение впрочем до което достига и самият автор;

- В Глава втора се разглеждат различни управленски системи, но липсват детайли за конкретното им практическо приложение в контекста на веригите на доставки. Може би било полезно очертаване на предимствата и недостатъците на всяка от тези системи, вкл. включване на успешни и неуспешни примери от практиката при прилагане на управленски контрол във веригата на доставки. На тази база би могло да се аргументира кое от тяхното приложение заслужава да бъде заимствано и адаптирано към предложения от автора теоретичен модел за упражняване на корпоративен управленски контрол.

- В Глава трета би било полезно да се даде повече аргументация за практическото приложение на модела за упражняване на корпоративен управленски контрол, например чрез тестови случаи или хипотетични сценарии. Също така биха могли да се разгледат варианти как моделът се адаптира към различни видове компании и индустрии, с оглед идентифицирането, а от там и избягването на потенциални трудности при неговото прилагане.

В светлината на тези бележки интерес биха представлявали вижданията на автора по следните въпроси:

1. Как се отразява влиянието на глобалните икономически и геополитически кризи върху контрола на веригите на доставки и те могат ли да бъдат засегнати в авторския модел за упражняване на корпоративен управленски контрол върху веригите на доставки?

2. Какви са бъдещите тенденции при управлението и контрола на веригите на доставки в контекста на тяхната дигитална трансформация?

8. Заключение

Ясно изразено становище – за или против присъждането на ОНС „доктор“.

Направената количествена и качествена оценка на дисертационния труд на тема **„Корпоративен контрол върху верижния процес на доставки (Supply Chain Control)“** ми дава основание за **положително**

мнение и предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователна и научна степен „доктор“ на Георги Тодоров Мардов в област на висше образование 3 „Социални, правни и стопански науки“, професионално направление 3.8 „Икономика“, докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“ (финансов контрол).

07.02.2025 г. / гр. София

Подпис:

Забележка: Препоръчителен обем за рецензия относно дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“: 7 стандартни страници.